Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemispyyntö 2.10.2026

# HE 109/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleistukilain, työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy (jatkossa Hyvil) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksestä laeiksi yleistukilain, työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

**Hyvil pitää lakiesityksen tavoitteita kotoutumisen, työllistymisen ja kotimaisten kielten oppimisen vahvistamisesta sekä kotoutujan oman vastuun lisäämisestä kannatettavina.** On myös positiivista, että tilapäistä suojelua saavien henkilöiden oikeutta ensisijaiseen sosiaaliturvaan ehdotetaan parannettavaksi. Esitykseen liittyy kuitenkin joitakin toimeenpanoon, asiakkaiden yhdenvertaisuuteen sekä hyvinvointialueiden toimintaan kohdistuvia kysymyksiä, jotka jäävät lakiesityksessä joiltain osin epäselviksi.

## Vaikutuksia hyvinvointialueisiin ei ole arvioitu riittävästi

Esityksessä ehdotettu uusi etuuslaji, kotoutumistuki, merkitsee alempaa etuustasoa niille henkilöille, jotka eivät vielä täytä asumis-, työskentely- tai kielitaitovaatimuksia. Vaikka esityksen tavoitteena on kannustaa kotoutumiseen ja kielen oppimiseen, johtaa se samalla ilmeiseen riskiin, että osa maahan muuttavista henkilöistä joutuu varsin pitkäksi aikaa heikompaan toimeentuloasemaan ja kiinnittyy samalla suurempaan toimeentulotukiriippuvuuteen.

**Hyvil pitää mahdollisena, että toimeentulon heikentyminen lisää hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta erityisesti haavoittuvissa ryhmissä, joille kielen oppiminen tai työpaikan saaminen voi olla monestakin eri syystä haastavaa.** Esityksestä puuttuu tältä osin arvio siitä, missä määrin alentunut etuustaso voi lisätä perustoimeentulotuen lisäksi hyvinvointialueen myöntämän täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen sekä muiden korjaavien sote-palvelujen tarvetta. Esityksessä jää myös osin epäselväksi, mihin tutkimus- tai vaikuttavuustietoon oletus kotoutumisen tehostumisesta etuustason alentamisen kautta perustuu.

CC BY

**Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy**
www.hyvil.fi
etunimi.sukunimi@hyvil.fi
Y-tunnus: 3324881-1

**Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab**
www.hyvil.fi
fornamn.efternamn@hyvil.fi
FO-nummer: 3324881-1

## Ehdotetun 11 b §:n poikkeussäännöksen sisältö ja toimeenpano jää epäselväksi

Esityksen 11 b §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan täyteen yleistukeen oikeuttavasta kielitaitovaatimuksesta voidaan poiketa henkilön **vamman tai muun vastaavan syyn** perusteella. **Hyvil katsoo, että ehdotettu poikkeussääntely on sinänsä välttämätön, mutta sitä tulisi edelleen täsmentää ennen toimeenpanoa** mm. seuraavista syistä:

- **Poikkeussäännöksen soveltamisala ja näyttövaatimusten välinen suhde on epäselvä.** Ehdotettu poikkeus perustuu vammaisuuteen tai muuhun vastaavaan syyhyn. Perusteluissa sanaparin rinnalle tuodaan myös pitkäaikainen sairaus. Ei ole kuitenkaan selvää, mitä henkilöryhmiä säännöksellä tosiasiassa on tarkoitus kattaa, eikä *"muun vastaavan syyn"* sisältöä määritellä. Lisäksi epäselväksi jää, millaista näyttöä tosiasiassa edellytetään sekä se, miten arviointi tehdään, jos lääketieteellisiä tai muita selvityksiä ei arviointihetkellä ole olemassa
- **Poikkeussääntelyn mahdollisia vaikutuksia hyvinvointialueisiin ei ole arvioitu.** Toimeenpanon tueksi voidaan käytännössä tarvita toimintakykyä, oppimisedellytyksiä tai vammaisuutta ja sairautta koskevia selvityksiä. Tämä voi lisätä hyvinvointialueiden palveluissa tapahtuvaa arviointi- ja selvitystyötä ilman että tähän mahdolliseen kokonaan uuteen, perustehtävän ulkopuolelle sijoittuvaan, tehtäväkokonaisuuteen kohdistuvia resurssi- tai toiminnallisia vaikutuksia on arvioitu.
- **Poikkeuksen vaikutuksia asiakkaan palvelupolkuun ei ole arvioitu.** Sairauteen tai vammaan liittyviä tilapäisiä oppimisen esteitä ja mahdollista myöhempää toimintakyvyn paranemista ei sääntelyssä ole huomioitu. Tästä syystä ei ole selvää, miten estetään palvelujen ulkopuolelle jääminen tai mikä tosiasiassa voisi olla vaihtoehtoinen etuus tai palvelupolku, mikäli poikkeuksen myöntäminen ikään kuin sulkee yksilön kielikoulutusten ulkopuolelle.
- **Poikkeussääntelyyn liittyy merkittävä yhdenvertaisuus- ja oikeusturvariski.** Poikkeuksen myöntäminen vaikuttaa perustuvan vaikeasti toteutettavaan ennusteeseen, koska se kohdistuu henkilön tulevaan kykyyn saavuttaa B1.1-kielitaitotaso. Koska arviointikriteerit, näyttövaatimukset ja valtakunnallisen yhdenmukaisuuden varmistaminen jäävät avoimiksi, on olemassa riski, että samankaltaisissa tilanteissa olevat henkilöt saavat erilaisia ratkaisuja esimerkiksi asuinpaikan tai arvioivan viranomaisen mukaan.

## Kielikoulutuksen tosiasiallinen saavutettavuus on varmistettava

Hyvil pitää sääntelyn toimeenpanon kannalta oleellisena, että maahan muuttavalla on tosiasiallinen mahdollisuus saavuttaa esityksen edellyttämä kielitaito. **Samalla Hyvil toteaa, että viime vuosina kotoutumista tukeviin palveluihin, vastaanottojärjestelmään sekä julkiseen talouteen on kohdistunut useita rakennemuutoksia ja säästöjä.** Esityksessä ei arvioida näiden uudistusten ja ehdotettujen muutosten yhteisvaikutuksia.

**Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy**
www.hyvil.fi
etunimi.sukunimi@hyvil.fi
Y-tunnus: 3324881-1

**Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab**
www.hyvil.fi
fornamn.efternamn@hyvil.fi
FO-nummer: 3324881-1

**Hyvilin mielestä on jossain määrin ongelmallista, että yksilölle asetetaan aiempaa vahvempia kielitaitoon liittyviä velvoitteita samaan aikaan, kun kotoutumista tukevien ja myös hyvinvointialueiden sote-palvelujen resursseihin ja rahoitukseen kohdistuu huomattavia paineita.** Tällöin syntyy riski siitä, että yksilöltä edellytetään sellaista, jonka saavuttamista tukevat palvelut eivät ole yhdenvertaisesti saatavilla.

## Lopuksi

**Hyvil pitää esityksen tavoitteita kannatettavina, mutta katsoo, että valiokunnan tulisi kiinnittää erityistä huomiota ehdotetun poikkeussäännöksen sisältöön ja sen toimeenpanon käytännön toteutukseen, ehdotettujen muutosten vaikutuksiin hyvinvointialueiden palveluihin sekä kielikoulutuksen tosiasiallisen saatavuuden varmistamiseen.**

**Lopuksi Hyvil nostaa esiin sen, että esityksessä ehdotetaan luotavaksi uusi etuusmuoto, jota sovelletaan vain osaan Suomeen muuttavista henkilöistä.** Ratkaisu lisää sosiaaliturvajärjestelmän monimutkaisuutta ja on siten jännitteisessä suhteessa sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistamista ja yhtenäistämistä koskevien tavoitteiden kanssa.

HYVIL

Ellen Vogt
erityisasiantuntija

**Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy**
www.hyvil.fi
etunimi.sukunimi@hyvil.fi
Y-tunnus: 3324881-1

**Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab**
www.hyvil.fi
fornamn.efternamn@hyvil.fi
FO-nummer: 3324881-1